

ISU

INTERNATIONAL SCIENTIFIC UNITY

5th International Scientific and Practical Conference
**«Modern Trends in the Development of
Economy, Technology and Industry»**

Collection of Scientific Papers

January 7-9, 2026
Toronto, Canada

МОДЕЛЬ ВИХОВАННЯ СТАТЕВОЇ МОРАЛІ В СУЧАСНОМУ ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Денисовець Тамара

к.пед.н., доцент

Кафедра медико-біологічних дисциплін і фізичного виховання
Полтавський національний педагогічний
університет імені В.Г. Короленка,
м. Полтава, Україна

Денисовець Ірина

к.філ.н., доцент

Кафедра психології та педагогіки
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», м. Полтава, Україна

Квак Ольга Вікторівна

к.пед.н., доцент

Кафедра медико-біологічних дисциплін і фізичного виховання
Полтавський національний педагогічний
університет імені В.Г. Короленка
м. Полтава, Україна

Гогоць Василь Дмитрович

старший викладач

Кафедра медико-біологічних дисциплін і фізичного виховання
Полтавський національний педагогічний
університет імені В.Г. Короленка
м. Полтава, Україна

Сучасні суспільні трансформації, що відбуваються в Україні, охоплюють не лише економічну й політичну сфери, а й систему освіти, яка відіграє ключову роль у формуванні особистості. Важливою складовою освітнього процесу є виховання всебічно розвиненої особистості – свідомого громадянина України, майбутнього професіонала та відповідального представника своєї статі. У цьому контексті особливого значення набуває проблема виховання статевої моралі підростаючого покоління.

У сучасних соціокультурних умовах проблема виховання статевої моралі учнів закладів загальної середньої освіти характеризується підвищеною актуальністю та значною науково-практичною цінністю. Глобалізаційні процеси, активна цифровізація освітнього середовища, а також практично необмежений доступ дітей і підлітків до інформації сексуального характеру через мережу Інтернет, соціальні мережі та масмедіа суттєво впливають на формування їхніх світоглядних позицій і ціннісних орієнтацій. Водночас така інформація часто має несистемний, поверхневий або спотворений характер, що ускладнює процес

формування в учнів відповідального, усвідомленого та морально виваженого ставлення до питань статевої, міжособистісних взаємин і власної поведінки.

Особливої ваги проблема виховання статевої моралі набуває в умовах реформування національної системи освіти, пов'язаного з реалізацією Концепції «Нова українська школа», у якій пріоритет надається розвитку цілісної особистості, здатної до свідомого морального вибору, саморегуляції поведінки та дотримання загальнолюдських і національних цінностей. У цьому контексті статево виховання не може обмежуватися лише передаванням знань про анатомо-фізіологічні особливості розвитку людини, а має розглядатися як цілісний педагогічний процес, спрямований на формування морально-етичних установок, культури міжстатевих взаємин, поваги до людської гідності та відповідального ставлення до власного здоров'я.

Актуальність зазначеної проблеми зумовлюється також зростанням соціальних ризиків у підлітковому середовищі, зокрема поширенням ранніх статевих стосунків, надмірною сексуалізацією інформаційного простору, випадками насильства та булінгу на ґрунті гендерних відмінностей, а також поступовим послабленням виховного потенціалу сім'ї як провідного інституту морального становлення особистості. За таких умов саме заклад загальної середньої освіти постає ключовим соціальним середовищем, у межах якого можливе цілеспрямоване й науково обґрунтоване формування статевої моралі учнів, що потребує розроблення системної та педагогічно виваженої моделі виховної роботи.

Попри наявність наукових досліджень, присвячених проблемам статевого виховання, більшість із них зосереджені переважно на медико-біологічних або інформаційно-просвітницьких аспектах, тоді як морально-ціннісний компонент залишається недостатньо розробленим і систематизованим. Відсутність цілісної моделі виховання статевої моралі в сучасному закладі загальної середньої освіти, яка б урахувала вікові особливості учнів, соціальний запит суспільства та національно-культурні традиції України, актуалізує необхідність ґрунтовного наукового осмислення цієї проблеми.

Несформованість системного підходу до статевого виховання призводить до деформації моральних орієнтирів молоді, раннього початку статевого життя, поширення ризикованої поведінки та недостатнього усвідомлення відповідальності за власне репродуктивне здоров'я. У зв'язку з цим розроблення та впровадження ефективної моделі виховання статевої моралі на базі закладів загальної середньої освіти, зокрема Полтавського ліцею № 6 «Лідер», є стратегічно важливим завданням, спрямованим на забезпечення гармонійного розвитку особистості учня та зміцнення інституту майбутньої сім'ї.

У сучасних наукових дослідженнях проблема статевого виховання учнівської молоді знайшла відображення у працях вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема О.М. Коберника, Т.Я. Паничок, О.В. Бялик, В.В. Бабенка, Т.М. Денисовець, О.М. Василенко, Т.О. Дороніної, S. Byers, C. Currie та інших.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та практичній розробці комплексної моделі формування статевої моралі учнівської молоді, яка

інтегрує когнітивний, емоційно-ціннісний і поведінковий компоненти в умовах сучасного освітнього середовища.

Для досягнення поставленої мети використано комплекс взаємодоповнювальних методів дослідження: теоретичний аналіз наукової літератури; діагностичні методи (анкетування, бесіди з учнями та педагогами Полтавського ліцею № 6 «Лідер»); педагогічне спостереження за взаємодією учнів у позакласній діяльності; узагальнення практичного досвіду виховної роботи закладу.

Статеве виховання розглядається як система медичних і педагогічних заходів, спрямованих на формування у дітей, підлітків і молоді усвідомленого, здорового та відповідального ставлення до питань статі. За своїм змістом воно охоплює вивчення анатомо-фізіологічних особливостей розвитку, формування статевої ідентичності та усвідомлення власного соціального призначення, виховання гігієни статі й статевого життя, інформування щодо захворювань і ушкоджень статевих органів, а також цілеспрямований розвиток культури емоційних взаємин між статями, сили волі та здатності керувати власними почуттями й поведінкою [1].

Сім'я традиційно виступає першим і найважливішим соціальним середовищем розвитку дитини та одним із провідних інститутів відтворення суспільства й нації. Саме родині належить провідна роль у збереженні фізичного, морального й духовного здоров'я, формуванні міжстатевих взаємин і соціалізації дитини. З огляду на інтимний характер статевого виховання особливої ваги набуває відповідальність батьків за його здійснення [2].

Дослідження науковців (В. Каган, І. Кон, В. Кравець) засвідчують, що однією з причин недостатнього рівня статевого виховання в школі є побоювання педагогів відкрито говорити з учнями про інтимні взаємини між чоловіком і жінкою, засоби контрацепції, а також страх стимулювання передчасного сексуального інтересу. Виявлено також недостатню готовність учителів до ведення таких бесід і тенденцію до заміни системного статево-морального виховання моралізаторством.

Остерігаючись передчасного ознайомлення учнів із чутливими темами, школа часто усувається від розв'язання цих питань або розпочинає відповідну роботу із запізненням. Водночас підліткова допитливість за відсутності достовірної інформації нерідко призводить до ранніх статевих стосунків, а необізнаність хлопців і дівчат стає чинником небажаних наслідків. У цьому зв'язку варто наголосити, що саме знання є важливим засобом профілактики ризикованої поведінки.

У період статевого дозрівання закономірно зростає інтерес підлітків до проблем міжстатевих взаємин, тому тактика замовчування, уникнення відповідей або покарання за «незручні» запитання є педагогічно хибною. Відомо, що діти, які отримують науково обґрунтовану інформацію, формують своєрідний «моральний імунітет» щодо впливу вулиці чи випадкових джерел інформації.

Отже, можна стверджувати, що і школа, і сім'я часто не реалізують свій потенціал у сфері статевого виховання, не забезпечуючи учнів необхідними

знаннями про морально-етичні норми міжстатевого спілкування. Недостатній розвиток емоційної сфери сприяє проявам хибної дорослості, безпринципності та нестійкості у взаєминах між хлопцями й дівчатами.

Негативним чинником залишається також скорочення годин шкільного компонента, унаслідок чого теми статевого виховання часто виносяться на самостійне опрацювання або розглядаються поверхово. При цьому вчителі біології та класні керівники нерідко не мають належної психологічної готовності до викладання відповідного матеріалу.

Співпраця школи з урядовими й неурядовими організаціями у сфері статевого виховання здебільшого має несистемний характер, що зумовлює епізодичність знань учнів. У результаті провідний вплив на формування уявлень про міжстатеві стосунки продовжують здійснювати вулиця, телебачення та інтернет-простір, які часто транслюють спрощену й спотворену інформацію.

Науковий аналіз засвідчує, що формування статевої моралі є складним і багатовимірним процесом, який не може зводитися виключно до фізіологічної просвіти. Запропонована модель виховання статевої моралі в Полтавському ліцеї № 6 «Лідер» ґрунтується на принципах гуманізму, наступності та культуровідповідності. Когнітивний компонент моделі передбачає засвоєння учнями знань про психологічні особливості чоловічої та жіночої статі, культуру спілкування й етику інтимних взаємин. Емоційно-ціннісний компонент спрямований на формування поваги до представників іншої статі, розвиток емпатії, почуття власної гідності та відповідальності. Поведінковий компонент реалізується через формування навичок морально виваженого вибору та відповідальної поведінки.

Практичне впровадження моделі в ліцеї № 6 «Лідер» підтверджує доцільність інтеграції статевого виховання в загальношкільну виховну систему шляхом запровадження факультативних курсів («Етика сімейних відносин»), проведення тренінгів за участю психологів і створення діалогових майданчиків. Особлива увага приділяється статевій диференціації методів виховання, що дає змогу враховувати специфіку сприйняття моральних норм хлопцями та дівчатами. Важливою умовою ефективності моделі є активна взаємодія з батьківською громадськістю. Результати апробації моделі свідчать про позитивні зміни: підвищення культури поведінки учнів, зменшення кількості конфліктів на ґрунті статевої дискримінації та зростання інтересу молоді до конструктивних знань про побудову стабільних взаємин.

Отже, розроблена модель виховання статевої моралі є цілісною педагогічною системою, спрямованою на формування внутрішніх моральних регуляторів поведінки учнів. Досвід Полтавського ліцею № 6 «Лідер» підтверджує, що ефективність цього процесу залежить від узгодженої взаємодії педагогів, психологів і батьків. Перспективи подальших наукових пошуків пов'язані з дослідженням впливу цифрових комунікацій на трансформацію статевої моралі підлітків та адаптацією виховних моделей до викликів сучасного інформаційного суспільства.

Список використаних джерел

1. Попович Н.В. Статеве виховання як педагогічна проблема. Медсестринство. 2019. №1. С.27–30.
2. Денисовець Т.М., Денисовець І.В., Пивовар Н.М., Квак О.В. Дослідження ціннісних установок молоді на шлюб і сімейне життя. Педагогічні науки. №79. 2022. С. 22–27.

DOI 10.70286/ISU-07.01.2026.011

**ETHICAL ASPECTS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE
USAGE IN HIGHER EDUCATION**

Golub Tetiana

PhD, Associate Professor
Department of English Language for Engineering No 2
National Technical University of Ukraine
“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”, Ukraine

The integration of artificial intelligence into higher education represents a fundamental transformation requiring careful ethical navigation. This research has identified core ethical tensions including conflicts between academic integrity and pedagogical innovation, student autonomy and institutional oversight, efficiency and privacy, and equity and access. These tensions resist simple resolution and instead require ongoing negotiation balancing competing values and interests.

Analysis of current institutional approaches reveals that effective AI ethics frameworks move beyond binary prohibition or permission toward contextually differentiated policies grounded in educational principles. The most promising approaches combine clear institutional values with flexibility for disciplinary and pedagogical variation, comprehensive AI literacy education with faculty development support, authentic assessment redesign with transparent governance processes, and equity commitments with evidence-based practice. Institutions that have made progress on AI ethics share common characteristics including leadership commitment, adequate resource allocation, inclusive policy development, and recognition that addressing AI requires sustained effort rather than one-time solutions.

Tsai and Gasevic’s (2017) study of student perspectives on learning analytics revealed significant discomfort with pervasive data collection practices, particularly when students lack clear information about what data is collected, how it is analysed, and who has access. Students expressed particular concern about predictive analytics that might limit educational opportunities based on algorithmic assessments of their potential, preferring systems that provide insights and recommendations while preserving student autonomy in decision-making.

Zeide’s (2017) legal analysis of student privacy in the AI era examined how existing regulatory frameworks like FERPA (Family Educational Rights and Privacy